

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 vtrum contemplatio seu meditatio sit causa deuotionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ut sanctitas est, applicat mentem Deo ve subditam honorando, & propter mentem cetera ad honorem. & cultum Dei. Mediane vero religione ut religio est, applicat hominem ad ipsa opera diuini cultus, vt in littera dicitur, & prius declaratum fuit.

In reipsonse ad 3. in eod. artic. habes explicite distinctam significationem alterius rationis in speciali huius nominis, deuotio, ab ea, qua vitur in proposito, nec altera earum est impropria. Nec est propterea nomen æquiuocum, sed potius analogum. Proportionaliter namq; ad Deum, & dominos voluntas affecta, se habet in diuerso famulatu.

¶ Super Questionis octuagesime secunde Articulu tertium.

In arti. 3. eiusdem q. 82. nota causas deuotionis intrinsecas, duas, scilicet alteram ex parte meditationis Dei, & beneficiorum suorum: alteram ex parte meditationis propriorum defectuum. In prima sunt bonitas, misericordia, charitas &c. Dei erga hominem, & me, beneficiaq; creationis ad imaginem suam, redemptionis, baptismi, inspirationum, vocationum per se, vel alios, expectationis ad penitentiam, Eucharistia, preseruationis a tot periculis animæ & corporis, angelicæ custodiæ, & reliquorum beneficiorum singularium. In secunda, sunt defectus culpæ, & pena tam in præterito, quam in presenti, labilitas ad peccandum, dissipatio propriæ substantiæ, assuefaciendo cogitatus & voluntates & inclinationes aliarum suarum virium ad malum, habitatio in regione longinqua ab amicitia & conuersatione diuina, peruersitas affectus magis temporalia, quam spiritualia commoda, vel incommoda sentientis, nuditas a virtutibus, uulnera ignorantie, malitiæ, in-

Manifestum est, autem, qd operari ea, quæ pertinent ad diuinum cultum, seu famulatum, pertinet proprie ad religionem, vt ex prædictis patet. Vnde etiã ad eam pertinet habere promptam voluntatem ad huiusmodi exequenda, quod est esse deuotum: & sic patet, qd deuotio est actus religionis.

AD PRIMVM ergo dicendũ, qd ad charitatem pertinet immediate, quod homo tradat seipsum Deo, adhærendo ei per quãdam spiritus unionem: sed quod homo tradat seipsum Deo ad aliqua opera diuini cultus, hoc immediate pertinet ad religionem: media te autem ad charitatem, quæ est religionis principium.

AD SECVDVM dicendum, quod pinguedo corporalis & generat per calorem naturalem digerentem, & ipse naturalis calor habet pinguedinem, quasi eius nutrimentum. Et similiter charitas & deuotionem causat, in quantum ex amore aliqui redditur promptus ad seruiendum amico, & etiam per deuotionem charitas nutritur, sicut & quilibet amicitia conseruatur, & augetur per amicabile operum exercitium, & meditationem.

AD TERTIVM dicendũ, quod deuotio, quæ habetur ad sanctos Dei mortuos, vel uiuos, non terminatur ad ipsos, sed transit in Deum, in quantum scilicet in ministris Dei Deum veneramus. Deuotio autem quam subditi dicuntur habere ad dominos temporales, alterius est rationis: sicut & temporalibus dominis famulari differt a famulatu diuino.

ARTICVLVS III.

Utrum contemplatio, seu meditatio sit deuotionis causa.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, qd contemplatio seu meditatio sit deuotionis causa. Nulla enim causa impedit suum effectum: sed subtiles meditationes intelligibilium multoties deuotionem impediunt. ergo contemplatio, seu meditatio non est deuotionis causa.

¶ 2 Præter. Si contemplatio esset propria, & per se deuotionis causa, oporteret qd ea q sunt altioris contemplationis, magis deuotionem excitarent: huius autem contrarium apparet. frequenter. n. maior deuotio excitatur ex consideratione passionis Christi, & alijs miseris humanitatis ipsius, quam ex consideratione diuinæ magni-

tudinis, ergo contemplatio non est propria deuotionis causa. ¶ 3 Præter. Si contemplatio esset propria causa deuotionis, oporteret quod illi, qui sunt magis apti ad contemplationem, essent etiam magis apti ad deuotionem, cuius contrarium videmus: quia deuotio frequenter magis inuenitur in quibusdam simplicibus uiris, & in femineo sexu, in quibus inuenitur contemplationis defectus. ergo contemplatio non est propria causa deuotionis.

SED CONTRA est, quod in Psal. 38. dicitur. In meditatione mea exardescet ignis: sed ignis spiritualis causat deuotionem. ergo meditatio est deuotionis causa.

RESPOND. Dicendum, quod causa deuotionis extrinseca, & principalis Deus est, de quo dicit Ambr. super Lucã, quod Deus, quos dignatur vocat, & quæ uult religiosum facit: & si uoluerit, Samaritanos ex inuotio deuotio fecisset. Causa autem intrinseca ex parte nostra, oportet quod sit meditatio, seu contemplatio.

Dicitur * est enim, quod deuotio est quidam uoluntatis actus ad hoc, quod homo prompte tradat ad diuinum obsequium. Omnis autem actus uoluntatis ex aliqua consideratione procedit, eo quod bonum intellectum est obiectum uoluntatis. Vnde & Augustinus dicit in lib. de Trin. quod uoluntas oritur ex intelligentia. Et ideo necesse est quod meditatio sit deuotionis causa, in quantum scilicet homo per meditationem concipit, quod se tradat diuino obsequio.

AD QUOD quidem inducit duplex consideratio. Vna quidem, quæ est ex parte diuinæ bonitatis, & beneficii ipsius, secundum illud Psal. 72. Mihi ad hærerè Deo bonum est, & ponere in domino Deo spem meam; & hæc consideratio excitat dilectionem, quæ est proxima deuotionis causa. Alia uero est ex parte hominis considerans suos defectus, ex quibus indiget, vt Deo innitatur, secundum illud Psal. 120. Leuaui oculos meos in montes, vnde ueniat auxilium mihi. Auxilium meum a Dño, qui fecit celum, & terram: & hæc consideratio excudit presumptionem, per quam aliquis ipeditur, ne Deo se subiciat, dum suæ uirtuti innimit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod consideratio eorum, quæ nata sunt dilectionem Dei excitare, deuotionem causant. Consideratio uero quoruscumq; ad hoc non pertinentiũ, sed ab eis mente distrahentiũ, impedit deuotionem.

q. 82. art. 3.

In 4. cor. 4. dist. 15. q. 4. ar. 3. q. 2. cor. Et ma. q. 11. art. ad 7.

AD SECVNDVM Dicendum, quod ea, quae sunt diuinitatis, sunt secundum se maxime excitantia dilectionem, & per consequens deuotionem: quia Deo est super omnia diligendus. Sed ex debilitate mentis humane est, quod sicut indigent manu ductione ad cognitionem diuinorum: ita ad dilectionem per aliquam sensibilia nobis nota, inter quae praecipuum est humanitas Christi, secundum quod in praefatione dicitur. Vt dum uisibiliter Deum cognoscimus, per hanc inuisibilem amorem rapiamur. Et ideo ea quae pertinent ad Christi humanitatem per modum tantam manu ductionis, maxime deuotionem excitant, cum tamen deuotio principaliter circa ea, quae sunt diuinitatis, consistat.

AD TERTIVM Dicendum, quod scientia, & quicquid aliud ad magnitudinem pertinet, occasio est, quod homo consideret de seipso, & ideo non totaliter se Deo tradat. Et inde est, quod huiusmodi quandoque occasionaliter deuotionem impediunt, & in similibus, & mulieribus deuotio abundat elationem comprimendo. Si tamen scientiam, & quamcumque aliam perfectionem homo perfecte Deo subdat, ex hoc ipso deuotio augetur.

ARTICVLVS III.

Vtrum letitia sit deuotionis effectus.

AD QVARTVM sic procedit. Vbi, quod letitia non sit deuotionis effectus: Quia ut dictum est, passio Christi praecipue ad deuotionem excitat: sed ex eius consideratione consequitur in anima quaedam afflictio, secundum illud T. 3. Recordare paupertatis meae, abstinentiae, & sellis quod pertinet ad passionem: & postea subditur: Memoria memor ero, & tabescet in meani mea. ergo delectatio, siue gaudium non est deuotionis effectus.

¶ 2 Præter. Deuotio praecipue consistit in interiori sacrificio spiritus: sed in Psal. 50. dicitur, Sacrificium Deo spiritus contribulatus. ergo afflictio magis est deuotionis effectus quam iucunditas, siue gaudium.

¶ 3 Præter. Greg. Nilenus dicit in lib. de homine, quod sicut risus procedit ex gaudio, ita lacryma, & gemitus sunt signa tristitia: sed ex deuotione contingit, quod aliqui prorumpant in lacrymas. ergo letitia, uel gaudium non est deuotionis effectus.

SECUNDA SECUNDA S. THOMAE

AD SECVNDVM Dicendum, quod spiritus, qui ex una parte contribulatur propter praesentis uitae defectus, ex alia parte condelectatur ex consideratione diuinae bonitatis & ex spe diuini auxilii.

AD TERTIVM Dicendum, quod lacrymae prorumpunt non solum ex tristitia, sed etiam ex quadam affectus tenerritudine, praecipue cum consideratur aliquid delectabile cum permissione alicuius tristabilis, sicut solent homines lacrimari ex pietatis affectu cum recuperant filios, uel charos amicos, quos estimauerant se perdidisse. Et per hunc modum lacrymae ex deuotione procedunt.

AD SECVNDVM Dicendum, quod scientia, & quicquid aliud ad magnitudinem pertinet, occasio est, quod homo consideret de seipso, & ideo non totaliter se Deo tradat. Et inde est, quod huiusmodi quandoque occasionaliter deuotionem impediunt, & in similibus, & mulieribus deuotio abundat elationem comprimendo. Si tamen scientiam, & quamcumque aliam perfectionem homo perfecte Deo subdat, ex hoc ipso deuotio augetur.

AD TERTIVM Dicendum, quod lacrymae prorumpunt non solum ex tristitia, sed etiam ex quadam affectus tenerritudine, praecipue cum consideratur aliquid delectabile cum permissione alicuius tristabilis, sicut solent homines lacrimari ex pietatis affectu cum recuperant filios, uel charos amicos, quos estimauerant se perdidisse. Et per hunc modum lacrymae ex deuotione procedunt.

AD SECVNDVM Dicendum, quod spiritus, qui ex una parte contribulatur propter praesentis uitae defectus, ex alia parte condelectatur ex consideratione diuinae bonitatis & ex spe diuini auxilii.

AD TERTIVM Dicendum, quod lacrymae prorumpunt non solum ex tristitia, sed etiam ex quadam affectus tenerritudine, praecipue cum consideratur aliquid delectabile cum permissione alicuius tristabilis, sicut solent homines lacrimari ex pietatis affectu cum recuperant filios, uel charos amicos, quos estimauerant se perdidisse. Et per hunc modum lacrymae ex deuotione procedunt.

QVAESTIO LXXXIII.

De Oratione, in decem & septem articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de oratione. Et circa hoc quaeruntur decem & septem.

¶ Primo, Vtrum oratio sit actus appetitiuae uirtutis, uel cognitiae.

¶ Secundo, Vtrum sit conueniens orare Deum.

¶ Tercio, Vtrum oratio sit actus religionis.

¶ Quarto, Vtrum solus Deus sit orandus.

¶ Quinto, Vtrum in oratione sit aliquid determinate petendum.

¶ Sexto, Vtrum orando debeamus temporalia petere.

¶ Septimo, Vtrum pro aliis orare debeamus.

¶ Octauo, Vtrum debeamus orare pro inimicis.

¶ Nono, De septem petitionibus orationis dominicae.

¶ Decimo, Vtrum orare sit proprium rationalis creaturae.

¶ Undecimo, Vtrum sancti in patria orent pro nobis.

¶ Duodecimo, Vtrum oratio debeat esse uocalis.

¶ Tertiodecimo, Vtrum attentio requiratur ad orationem.

¶ Quarto decimo, Vtrum oratio debeat esse diurna.

¶ Quinto decimo, Vtrum oratio sit efficax ad impetrandum quod petitur.

SECUNDA SECUNDA S. THOMAE

Super quæst. octuagesimæ articulum primum.

IN art. 1. q. 83. aduerte diligenter, quod licet orationis nomen plures significationes habeat, & aliter apud grammaticos, & aliter apud rhetores, aliter apud theologos sumatur, ut de se patet: non ideo author etymologiam Cassiodori, quae etiam est Hieronymi, attulit, ut significationem sui per etymologia fundaret, sed ut ex illa occasionem haberet in gressu ad distinctionem orationis speculatiuae, & practicae, & ex earum officijs unam manifesta orationis significationem, quae est ad propositum, i. pro petitione, seu deprecatione, locaretur proprio subiecto, ac per hoc responderet quaesito. Habes igitur ex hoc loco quid nominis: quia significat petitionem. Habes etiam quodammodo quid rei: quia petitio est actus rationis practicae, quo homo dispostruit ordinat aliquid per alium agentem. Per has enim particulas distinguitur ab actibus appetitiuis, & rationis speculatiuae, & alijs actibus rationis practicae, ut facile est discernere per eandem. Memento tamen

Super quæst. octuagesimæ articulum primum.

IN art. 1. q. 83. aduerte diligenter, quod licet orationis nomen plures significationes habeat, & aliter apud grammaticos, & aliter apud rhetores, aliter apud theologos sumatur, ut de se patet: non ideo author etymologiam Cassiodori, quae etiam est Hieronymi, attulit, ut significationem sui per etymologia fundaret, sed ut ex illa occasionem haberet in gressu ad distinctionem orationis speculatiuae, & practicae, & ex earum officijs unam manifesta orationis significationem, quae est ad propositum, i. pro petitione, seu deprecatione, locaretur proprio subiecto, ac per hoc responderet quaesito. Habes igitur ex hoc loco quid nominis: quia significat petitionem. Habes etiam quodammodo quid rei: quia petitio est actus rationis practicae, quo homo dispostruit ordinat aliquid per alium agentem. Per has enim particulas distinguitur ab actibus appetitiuis, & rationis speculatiuae, & alijs actibus rationis practicae, ut facile est discernere per eandem. Memento tamen

SECUNDA SECUNDA S. THOMAE